

KERESKEDELMI SZERZŐDÉSÜNK SZERBIÁVAL

A MAGYAR GAZDASÁGI ÉRDEKEK ÉRVÉNYESÜLÉSE

IRTA

LESTYÁNSZKY SÁNDOR

NYUG. FÖLDMIVELÉSÜGYI ÁLLAMTITKÁR

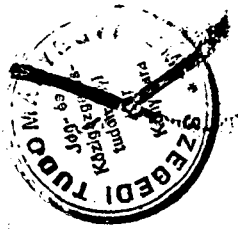
BUDAPEST

1908.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Jón- és Kötészet

Lelt. napló: _____ Lez.: 12804.

_____ csoport _____ szám.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Állam és Legtudományok Intézet

Lelt. napló 82 _____

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM ÉS LEGTUDOMÁNYOK INTÉZET

Lelt. napló 82 _____

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

1. Magyarország és Szerbia.

Az összes újabb keletkezésű Balkán államok közül Magyarországra nézve Szerbia bír a legközvetlenebb jelentőséggel. Nem csak történelmi, hanem társadalmi és gazdasági szálak is fűzik egymáshoz a két országot. Valaha a szerbek mint szövetségesek vagy érdektársak magyar lobogó és magyar vezérlet alatt harcoltak a közös ellenség, a mohamedán hódítás ellen s olyan idő is volt, a mikor Szerbia egészen Magyarországhoz tartozott.

A török hódítás igájából előbb Magyarország szabadult ki s újra feléledt politikai súlyát sietett Szerbia javára érvényesíteni. Magyar államférfiú, *Andrássy Gyula gróf* külügyminiszter volt az, a ki a Balkán államok s első sorban Szerbia önállóságáért lándzsát tört a nemzetközi politika terén s amint tudjuk, teljes eredménnyel.

Nemcsak ideális, a népek szabad önállóságáért lángoló buzgalom juttatta ezt a szerepet Magyarországnak Szerbia újabb történetében, hanem a politikai és gazdasági érdekek józan mérlegelése is. Okos gazda nem szereti a bizonytalan sorsú, éhenkórász szomszédot. Hanem vagy kivásárolja, vagy talpra segíti.

Nekünk, történelmi multtal bíró országról és népről lévén szó, csak az utóbbi lehetőséget volt szabad választanunk. És ezt nem csak akkor tettük, mikor Szerbiát önálló állami létre, a gazdasági és kulturális boldogulás alapjára segítettük, hanem az idők további folyamán is, amikor Szerbiának erős politikai, de különösen közgazdasági támaszai voltunk. A szerb termelés cikkei teljesen meghonosodtak piacainkon és Magyarország valósággal anyagi áldozatokat is hozott azért, hogy Szerbia anyagilag erősödhessek s megszerezze a modern fejlődés nélkülözhetetlen közgazdasági eszközeit.

Magyarország újabb alkotmányos élete alatt nem volt politikai párt vagy számbajövő politikai tényező, amelynek ne az lett volna az álláspontja, hogy Szerbiával, mint közvetlenül határos szomszédunkkal barátságos jó viszonyt kell fentartanunk. Ennek az álláspontnak voltak kifolyásai régibb kereskedelmi szerződéseink s ilyenek tekintendő a legújabban létrejött, bár elődeitől gyökeresen különböző szerződésünk is.

2. A régibb szerződéses állapot.

Az első kereskedelmi szerződést Magyarország és Ausztria Szerbiával még 1882-ben, tehát úgyszólván mihelyt szuverén állammá lett, kötötte meg. Ez a szerződés 1893-ig tartott. Még ennek lejártá előtt jött létre a második szerződés, amely 1905 december 31-én szűnt meg.

Az eddigi szerződések Szerbia nyers terményeinek úgyszólván teljesen megnyitották a magyar piacot s a szerb állatforgalmat sem a nekünk okozható erős verseny közgazdasági szempontjából, hanem csak igazán teljesen tárgyilagos állategészségügyi érdekből korlátozták, amennyiben úgy az 1882-diki, valamint az 1893-diki szerződésekkel kapcsolatosan Szerbiával igen méltányosan intézkedő állategészségügyi egyezményre léptünk.

Elég röviden áttekintelnünk az eddig fennállott kereskedelmi szerződés főbb határozmányain, hogy világosan lássuk azt az előnyös helyzetet, amelyet Szerbia termékei piacainkon élveztek. Így a legfontosabb termények a következő vámtételek mellett kerültek hozzánk:

Búza, kétszeres, tönköly, métermázsánként

0 frt. 75 kr. aranyban vagyis 1 K 78 fill.

Rozs mm. 0 " 75 " " " 1 " 78 "

Árpa " 0 " 25 " " " 0 " 60 "

Zab " 0 " 60 " " " 1 " 43 "

Tengeri " 0 " 60 " " " 1 " 43 "

Ezeket a vámokat ilyen kedvezményes olcsóságban az összes szerződéses államok között csak Szerbia részére engedélyeztünk. Hasonló kivételesen kedvező elbánásban részesült a szerb állattenyésztés is, mert például az ökröt *darabonként* — az állat súlyára való tekintet nélkül — mindössze négy arany forinttal (9 korona 52 fillér), a sertést *darabonként* mindössze *másfél* arany forinttal (3 korona 57 fillér) vámostuk meg. A tehén vámja volt *darabonként* 7 korona 14 fillér,

a tinó és üszőé 5 korona 95 fillér, a borjué 3 korona 57 fillér, a juhé és kecskéé 1 korona 19 fillér, a bárányé és gödölyéé 60 fillér.

A hüvelyes főzelékek közül csak a babot, borsót és lencsét vámoltuk meg 2 korona 38 fillérrel métermázsánként, ellenben minden friss főzeléket vámmentesen bocsátottunk be. A gyümölcsfélék közül a friss szőlő öt kilogrammosnál nem nehezebb kosarakban métermázsánként mindössze 4 korona 76 fillér vámot fizetett, a száraz dió és mogyoró pedig 13 K 69 fillért. Minden más *friss gyümölcs vámmentesen* jött be. Ugyancsak vámmentesen küldhették hozzánk a szerbek az eleven baromfit, a friss halat, tojást és a nyers bőröket is. A leölt szárnyas után métermázsánként 7 K 14 fillér, a friss vagy elkészített hús után métermázsánként 14 K 28 fillér vámot kellett fizetniük. A határforgalomban a határ közelében fekvő községek lakosságának táplálkozása és gazdálkodása szempontjából való, kisebb mennyiségben folytatott árucseré vámmentességet élvezett, a Szerbiából származó cukornélküli szilvalekvár (szilvaiz) métermázsánként mindössze 3 K 57 fillér, a rendes minőségű (38 szeszfokosnál nem erősebb) szilvapálinka 7 K 61 fillér, a Kropa, Timok, Kruseác, Mozava és Toplica szerbiai kerületekben termelt bor pedig métermázsánként szintén 7 K 61 filléres olcsó vámtételek mellett bocsátott be a magyar piacokra.

Az állategészségügyi egyezmény kiegészítette e kedvező vámpolitikai szabályokat. Mert bár az egész állatforgalomnak csak a magyar belépő állomásokon

át volt szabad útja, de — állatjárványok uralgása miatt — az egyezmény szerint csak akkor volt jogunk Szerbiából az állatbehozatalt tilalmazni, ha ott a keleti marhavész ütött ki s ennek megszűnte után megint meg kellett nyitnunk a határt. A ragadós tüdőlob kiütése esetén csak az illető közigazgatási kerületből való behozatalt tilthattuk meg. Más állati járványoknál csakis a ragadós állati betegség tényleges behurcolása adott jogot arra, hogy az illető betegség veszélyének kitett állatok behozatalát *ideiglenesen* megtilthassuk, vagy akként korlátozhassuk, hogy a szerb származású állatokat csak egyenesen a közvágóhidakra, azonnali levágás végett legyen szabad behozni. Ez a korlátozás azonban csak rendkívüli körülményekre szólt. Rendszerint be lehetett hozni szarvasmarhát és juhot Szerbiából Budapestre, a vásártérnek egy erre a célra berendezett helyére, sertést pedig a kőbányai sertésveszteglőbe. A szarvasmarhára nézve nem volt semmi számbeli korlátozás. A sertésre nézve pedig annyi volt, hogy egyszerre 7000 darabnál több nem lehetett a veszteglőben. A szarvasmarha és juh 4 napi, a sertés pedig 8 napi veszteglés után **szabadon kerülhetett forgalomba**. Világos tehát, hogy normális állategészségügyi viszonyok mellett Szerbia állattenyésztésének feleslegét hozzánk hozhatta s itt, mint legközelebbi nagy piacon, a legjobban értékesíthette.

Mind e nagy kedvezményekért közgazdasági téren Szerbia nekünk úgyszólván semmit sem adhatott. A szerződéses vámtarifáért természetesen Szerbia is

megfelelő vámkedvezményeket nyújtott. Ezeket azonban túlnyomó mértékben a mienknél fejlettebb osztrák ipar használhatta ki. Így fejlődött ki Szerbia és a magyar-osztrák közös vámterület forgalmának következő képe.

Magyarország és Ausztria 1905-ben, vagyis a régi szerződés utolsó esztendejében *harminc millió négyszázezer* korona értékű árut szállított Szerbiába, amely árutömeg Szerbia összes bevitelének **hatvan százalékát tette.**

Ebből nem kevesebb mint *huszonhét millió* korona iparcikkekre, tehát legnagyobb részben az osztrák érdekek javára esett s csak három millió négyszázezer korona az őstermelés cikkeire, tehát túlnyomóan Magyarország javára. Ugyanebben az esztendőben Szerbia összes kivitelének **kilenc tizedrésze** (hatvannyolc és fél millió korona) a magyar-osztrák közös vámterületre jött. Ennek a kivitelnek *több mint felét* (51·5%) állatok és állati termékek, közel *negyven százalékát* (39·6%) gabona és gyümölcs, nem egészen hat százalékát (5·4%) szilvalekvár tették. Az egész kivitelből *ötvenhét és egy negyed millió* korona értékű cikk Magyarországba jött.

Röviden: míg az egész Szerbiából hozzánk irányuló behozatal a magyar mezőgazdasági termékek tömegét szaporította, tehát a magyar termékek versenyét nehezítette, addig a Szerbia által adott vámkedvezményeknek túlnyomóan Ausztria vette hasznát a maga nagy kivitele útján.

3. A szerződés nélkül való állapot.

Az utóbbi fejezetben közölt adatok után nem szorul jóformán egy szónyi megokolásra sem, hogy az 1905. év végéig tartott szerződéses állapot továbbra fenn nem volt tartható. Magyarország tulságosan sokat áldozott a Szerbiával való közgazdasági és politikai jóviszonyra. A régibb szerződéses állapotnak főleg az ipáros Ausztria vette hasznát, amely a szerb behozatal folytán olcsóbban és bővebben kaphatta az élelmi cikkeket és sok az ipari földolgozáshoz való nyers anyagot, másrészt ipari cikkeit olcsó vámok mellett vihette Szerbiába. A magyar gazdák testületei szinte egyhangulag kezdtek tiltakozni az ellen, hogy Szerbiával más módon, mint a magyar mezőgazdasági termelés, de főleg az állattenyésztés teljes megvédésével, kössünk új szerződést. Alig volt olyan számbajövő politikus Magyarországon, aki csak egy fikarcot is hajlandó lett volna engedni a magyar mezőgazdaság érdekében az újonnan tervezett kereskedelmi szerződés keretében Szerbiának. Ebben a tekintetben a gazdaközönség közvéleménye úgy a gazdasági egyesületekben, mint a sajtóban többször megnyilatkozott.

Szerbia természetesen az előbbihez hasonló kedvező szerződést óhajtott volna. Minthogy pedig erre nálunk legcsekélyebb hajlandóságot sem talált, sőt az osztrák agráriusok is tiltakoztak a föld rovására eső bármi engedmény ellen, a szerződéses tárgyalások több ízben megszakadtak. A régi szerződés lejártával új megállapodás híján bekövetkezett szerződésen kívüli

állapotnak az ez évi március elsején megkötött új szerződés küszöbön lévő életbeléptetése fog véget vetni.

Az 1905. évben és az 1906. év tavaszáig uralkodó politikai zavarok nem is igen voltak arra alkalmasak, hogy Magyarország fontosabb kereskedelmi szerződéseket kössön. A szerb kormány mindenfélét megpróbált, hogy Magyarországot és Ausztriát engedékenységre bírja. Megkísérelte, hogy a szerb állatoknak és állati termékeknek, valamint a mezőgazdaság kiszoruló termékeinek másfelé szerezzen piacot. Kísérletei azonban jobbra sikerteleneknek bizonyultak.

Időközben Magyarország kormányát az 1906. év tavaszán új erős kormány vette át, amely a magyar nemzet politikai jogainak és gazdasági érdekeinek teljes érvényesítését vette programjába. Ez a kormány más súllyal és más kilátásokkal vehette föl a tárgyalások folytatását, mint közvetlen elődje, amely a tárgyalásokat kezdte.

Szerbia kormánya kénytelen volt belátni, hogy ellenállásával csak magának árt s hogy jobb lesz a magyar piacnak csak kis részét és nagyobb áldozatok árán is megtartani s a hatalmasabb szomszéd politikai jó indulatát is megint visszanyerni.

Ilyen körülmények között jött létre új kereskedelmi szerződésünk Szerbiával, amelyet a szerb törvényhozás el is fogadott. Ez a szerződés is 1917-ig szól, a meddig minden fontosabb nemzetközi közigazdasági szerződésünk terjed.

Ezt a szerződést két nagyon fontos külső keres-

kedelmi politikai egyezmény életbeléptetése előzte meg. Az egyik a német birodalommal való kereskedelmi szerződésünk, amely amint tudjuk Németországba való kivitelünket az eddigieknél súlyosabb vámokkal nehezíté meg, a másik az Ausztriával való szerződésünk, köznyelven: az új kiegyezés, amely Ausztria és Magyarország közgazdasági viszonyát szabályozta 1917-ig.

Magyar szempontból Szerbiával való kereskedelmi szerződésünket igen fontosnak kell mondanunk. A magyar mezőgazdaságnak egyrészt a drága német vámok, másrészt az életviszonyok, különösen pedig a munkabérek drágulása miatt nagy terheket kell viselnie. Ezt a teherviselést semmiféle más ország versenye nem súlyosbíthatja. Magyarország, mint a nagy emlékű Károlyi Sándor gróf mondta, a magyaroké. Tehát új szerződésünk is csak akkor számíthat az ország helyeslésére, ha a fent hangoztatott elvi követelményeknek megfelel.

Vizsgáljuk meg a jó gazda gondosságával és a becsületes kereskedő számításával az új szerződés tartalmát s ettől tegyük függővé ítéletünket.

4. Szerbiával való új szerződésünk.

Amint tudjuk, a német birodalom az 1902. évben olyan vámtarifát alkotott, a mely rendkívül drága vámokkal állja útját annak, hogy a mezőgazdasági termékek külföldről a német birodalomba bevitessenek, és ott a német termékekkel versenyezhesse-
nek.

Németország, Ausztria után nekünk a legerősebb vásárló piacunk, mert mezőgazdasága kevesebbet termel, mint a mennyire nagy iparos lakossága táplálkozásának szüksége van, és mert tőlünk a szükséges élelmi szereket közelebb és jobb minőségben is kapja, mint Európa bármely más mezőgazdasági termelő és kivivő államából. Nagyon természetes, hogy ha ez a nagy vásárlónk szigorúan jár el velük szemben, mi sem járhatunk el másképen azokkal az országokkal szemben, amelyek meg hozzánk szállítanak mezőgazdasági termékeket. Világos tehát, hogy Szerbiával való új kereskedelmi szerződésünknek nem csak arra kellett tekintettel lenni, hogy a mi termelésünket megvédelmezze, de arra is, hogy a Szerbiából származó mezőgazdasági termékeknek piacainkra való hozatala semmiképpen se nehezítse a mi helyzetünket két fő-vásárlónkkal, Ausztriával és Németországgal szemben. Ehhez képest kellett megállapítani a vámokat mindazokra a termékekre nézve, amelyeket Szerbia nagyobb mennyiségekben képes szállítani, másrészt az állatokra nézve speciális intézkedéseket is kellett tenni, hogy még a drága vámok mellett se kerülhessen annyi állat vagy hús a piacunkra, hogy a nálunk eladásra álló állatok vagy húsfélék mennyiségét észrevehetőleg gyarapítsa s ennek alapján az osztrákok és a németek azt mondhassák, hogy: hiszen bőven van náluk marha és hús, adjátok olcsóbban. Főleg pedig biztosítani kellett nagyértékű állat-állományunk egészségi állapotát fenyegető járványok behurcolása ellen.

Szerbiának fő termékei, amikkel nekünk versenyt okozhat: a búza, a rozs, az árpa, a zab, a tengeri, a hüvelyesek, a szőlő, a bor, a gyümölcsfélék, az aszalt szilva, a szilva lekvár, és a húsvágásra szolgáló állatok. Az új szerződésnek tehát első sorban ezekre kellett tekintettel lenni. Nézzük ezeket a dolgokat egyenként.

I. A szántóföldi termények.

A szorosan vett földművelés termékeinek versenye ellen a vámok, ha kellő magasságban állapítatnak meg, teljes védelmet nyújtanak. Ha ezek a vámok elég magasak arra nézve, hogy a drágább magyarországi és az olcsóbb szerbországi termelés között való különbséget kiegyenlítsék, sőt még ezen felül is védelmet nyújtanak a hazai termelésnek, akkor nem kell attól tartanunk, hogy a mi bár jobb minőségű, de drágább portékánknak a saját piacainkon a silány minőségű és így olcsóbb külföldi portéka káros versenyt okozhasson. Egy kis összehasonlítás a mezőgazdasági termékek régebbi és újabb vámjai között, megmutatja, hogy ebben a tekintetben mi lesz az új helyzetünk. Az alábbi táblázat számai adják meg a szükséges fölvilágosítást.

	<i>Régi vám.</i>	<i>Mostani vám.</i>
Búza	1 K 78 f.	6 K 30 f.
Rozs	1 « 78 «	5 « 80 «
Árpa	0 « 60 «	2 « 80 «
Zab	1 « 43 «	4 « 80 «
Tengeri	0 « 60 «	2 « 80 «

vagyis a szerbiai fő szántóföldi termények a Magyarországra való behozatalnál azokat a vámokat fogják fizetni, amiket az 1906 évben megalkotott önálló magyar vámtarifában mezőgazdaságunk hathatós védelmére megállapítottunk. A vámok annyira megdrágítják a hozzánk Szerbiából behozható gabonaneműeket, hogy csak rendkívüli drágaság idején lehet hozzánk Szerbiából gabonát behozni és akkor is csak annyit, hogy az itteni eladási készleteket észrevehetően ne szaporítsa. Annak tehát egyszer s mindenkorra vége van, hogy a Szerbiából való gabona behozatal útján a mi gabonánk árát le lehessen nyomni.

A hüvelyesek, nevezetesen a bab, borsó és lencse vámja a régi szerződés szerint két korona volt, most két korona negyven fillér. Ugyan ilyen vámmal vihetjük ki mink a hüvelyeseket Németországba. Ezeknél a termékeknél igen nagy szerepet játszik a minőség és ha mink súlyt vetünk arra, hogy hüvelyeseket nagyobb mennyiségekben termeljünk, és kivigyünk, ebben a szándékunkban bennünket a gyengébb minőségű és jelentéktelen mennyiségű szerbiai hüvelyes vetemények annyival kevésbé akadályozhatnak, mert a két korona negyven filléres vámtétel sokkal nagyobb arányban drágítja a gyengébb minőségű szerb portékát, mint Németország hasonló nagyságú vámja a mienkét.

II. A gyümölcs.

Gyümölcsstermelésünk a régi szerződésben úgyszólván semmi védelmet nem élvezett. Jött is hozzánk Szerbiából gyümölcs, bőven. Így például az 1905. évben

nem kevesebb, mint 370,000 métermázsa, 5.300,000 korona értékben. Az egyes gyümölcsfajták közül a régibb szerződésben csak az érett dió és mogyoró fizetett métermázsánként egy forint ötven krajcár vámot. Ezentúl az érett dióért métermázsánként három korona hatvan fillért, az érett mogyoróért pedig két korona ötven fillért fog kelleni fizetni. Itt a vámokat úgy állapítottuk meg, mint Olaszországgal szemben tettük. Ha még figyelembe vesszük, hogy a dió és mogyoró Németországba való kivitelünknel kereken csak két korona negyven fillér vámot fizet, akkor azt kell mondanunk, hogy helyzetünk ebben a tekintetben sem rosszabbodott.

A friss szőlő a régibb szerződés idején métermázsánként 4 K. 76 f. vámot fizetett. Ezentúl a csemege-szőlő, amely *postacsomagokban* érkezik és amelynek már a szállítási költség is elég nagy teher arra, hogy a mi szőlőnkkel ne versenyezessen, vámmentesen jön ugyan, de a más formán szállított szőlő, amelynek szállítási költsége olcsóbb lehetne, már métermázsánként *negyven korona* vám alá esik.

A többi külön meg nem nevezett mindenféle friss gyümölcs a régibb szerződés idejében általánosan és teljesen vámmentes volt. Most a dolog a következőleg áll:

Az érés idején, vagyis szeptembertől novemberig a legalább ötven kilogrammos szállítmányokban, csomagolatlanul hozzánk küldött alma, körte és szilva, tehát a kisebb értékű, nem tartható gyümölcs vámmentes. Más időben ezek a gyümölcsök, mint egy-

általában minden más gyümölcs 2—10 korona vám alá esnek. Ugyanilyen elbánásban részesülünk mi Németország részéről. Ha meggondoljuk, hogy az említett és vámmentesen behozható gyümölcsfajták csak nagyon gondos csomagolás mellett birnak értékkel, hogy tehát olcsón velünk a mi piacainkon sem versenyezhetnek, továbbá, hogyha olcsón jönnek ide, módot adnak gyümölcskonzerváló, befőtteket és lekvárokat készítő vállalatainknak arra, hogy olcsó anyagot szerezhessenek, az engedélyezett időleges vámmentesség — melyet különben a mi Németországba irányuló hasonló kivitelünk is élvez — semmiképen sem eshetik terhünkre. Hogy pedig az egyébként megállapított elég magas vámok a mi gyümölcsstermelésünknek csak javára szolgálhatnak, az, azt hisszük, hosszabb bizonyítgatást nem kíván.

Igen fontos portékája Szerbiának az *aszalt szilva*. De viszont nálunk is hova-tovább nagy súlyt vetnek a termelők erre a cikkekre. Az aszalt szilva a régi kereskedelmi szerződés idején métermázsanként 3 K. 57 fillér vámot fizetett. Most a kisebb értékű vagyis hordóban, zsákokban, ládáknban, vagy csomagolatlanul érkező aszalt szilva nyolc korona, az értékesebb és másféleképen csomagolt aszalt szilva pedig tíz korona vámot fizet. Az előbbi állapothoz képest ez kétségtelenül hathatós védelem, annyival inkább, mert mi az aszalt szilvánkat Németországba csak négy korona nyolcvan, illetve, ha kiváló minőségű, hét korona húsz fillér vámterheléssel vihetjük ki. A magyar autonóm vámtarifa az aszalt szilva vámját

nálunk nem teszi teljesen lehetetlenné. De viszont az is természetes volt, hogy Magyarország nem adhatott az állatforgalom terén Szerbiának olyan engedményeket, amelyekkel saját állattenyésztésének káros versenyt alkothatott és az állati betegségek esetleges behurcolásával károkat a nyugati államokkal jövőben kötendő szerződések tárgyalásainál pedig nehézségeket okozhatott volna. A szerb álláspont az volt, hogy állatforgalmi kedvezmények nélkül Szerbiára nézve semmiféle kereskedelmi szerződésnek nincs értéke. A magyar ellenben az, hogy a magyar marhának nemcsak az árát, hanem az egészségét, sőt a nyugati államoknak állategészségügyi viszonyaink iránt kifejlődött bizalmát is föltétlenül meg kell védelmezni, tehát csak addig a határig adhatunk engedményeket, ameddig ezek az érdekek engedik.

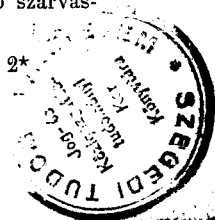
Semmiféle megegyezés nem jöhet létre kölcsönös engedmények nélkül. A hatalmas német birodalom is kénytelen volt velünk szemben engedni elzárkózó vámpolitikájából, hogy velünk szerződést köthessen. Mi sem tehattünk másképpen. Nem maradhattunk a Szerbiából való állatbehozatal teljes eltiltásának merev álláspontján. Ha már most az új szerződés megállapodásait vizsgáljuk, azt kell kutatnunk, hogy a tett engedmények károsak lehetnek-e állattenyésztésünkre nézve, vagy pedig sikerült megóvnunk állatainknak úgy piaci árfejlődését, mint egészségét? Az új szerződésben nemcsak erős vámvédelmet kell találnunk a magyar állattenyésztés javára, hanem olyan állategészségügyi korlátozásokat is, amelyek a vámokon fe-

lül még abban a tekintetben is biztosítanak bennünket, hogy Szerbiából hozzánk semmiféle állati betegség be nem hurcoltatik.

Az új szerződésnek az előbbi állapottal szemben alapvető intézkedése az, hogy **élő állat hozzánk Szerbiából egyáltalán nem jöhet be**, csakis ló, szamár, öszvér és baromfi. Állattenyésztésünk legfontosabb része: a szarvasmarha-, sertés-, és juh-tenyésztés egyáltalában nem lesz kitéve annak a veszedelemnek, hogy Szerbiából jövő állatok betegséget ragaszszaniak át reá.

Ami a vámvédelmet illeti, mindenekelőtt azt kell kiemelni, hogy számszerűen megállapított az a mennyiség, a melyben hazánkba szarvasmarha és sertés behozható. Egészen az 1905. év végéig évenként átlag 70—75,000 darab szarvasmarhát és 140—150,000 darab sertést küldött hozzánk Szerbia. Ezentul évenként e mennyiségeknek csak nem egészen a felét vagyis 35,000 darab szarvasmarhát és 70,000 darab sertést, vagyis helyesebben ennyi állatnak a húsát lesz szabad a magyarországi és ausztriai városi piacokra behozni. A behozható mennyiség a magyarországi köztvágóhidakon levágott szarvasmarhának nem *egészen öt százalékát* teszi, a sertéseknek pedig nem is egészen *négy százalékát*. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy Magyarországon legalább még egyszer

* Ebben az esztendőben ennek a mennyiségnek csak aránylagos része, vagyis Magyarországra és Ausztriába összesen: 11667 drb szarvasmarha és 22334 drb sertés hozható be.

annyi, szarvasmarhát és sertést vágnak le nyilvántartáson kívül, akkor ez a kis szám is felére vagyis *két és fél*, illetve *két százalékra* száll alá. Ha nagyobb városaink lakóinak számát összehasonlítjuk a behozatalra engedett szerbiai szarvasmarha- és sertéshús mennyiségével, akkor Magyarország egy-egy városi lakójára évenként összesen *három kilogramm* szerb marhahús és valamivel több sertéshús esik. Ezek az adatok már előzetesen is tájékoztatnak bennünket az iránt, hogy a szerb hús behozatal a szarvasmarha árakat nálunk kedvezőtlenül nem befolyásolhatja.

Gondoskodnak azonban erről a vámok is. Míg eddig az ökör és bika darabonként, tehát akármilyen súlylyal csak 9 K. 52 f. vámot fizetett, addig ezentul a szarvasmarhákra nézve a következő vámtételek állapítottak meg:

ökör vagy darabonként *60 korona*, vagy pedig 100 kilogramm élő súly után 9 korona 40 fillér.

Bika darabonként *30 korona*. (Eddig 9 korona 52 fillér.)

Tehén darabonként *30 korona*. (Eddig 7 korona 14 fillér.)

Borjú darabonként *5 korona*. (Eddig 3 korona 57 fillér.)

Juh és kecske darabonként *2 korona 50 fillér*. (Eddig 1 korona 19 fillér.)

Bárány és gödölye darabonként *1 korona 50 fillér*. (Eddig darabonként 59 fillér.)

Sertés: a 110 kilogrammos vagy ennél nehezebb sertésekre nézve az élő súly 100 kilogrammja után

10 korona. A 110 kilogrammnál könnyebb sertések után darabonként 11 korona. (Eddig darabonként súlyra való tekintet nélkül 3 K. 57 f.)

Ha már most ennek a vámvédelemnek mértékét vizsgáljuk, akkor a következő eredményekre jutunk.

A szerb ökrök átlagos súlyát a tapasztalatok alapján öt métermázsára és a tiszta hússzolgáltatást két és fél métermázsára kell becsülnünk. Eddig ez a húsmennyiség összesen négy arany forinttal, vagyis kilenc korona 52 fillér vámmal volt megterhelve. Ezentul **két és fél mázsa szerb marhahusért 47 korona** vámotfog kelleni fizetni, vagyis kilogrammonként közel 19 fillért, az eddigi vámnak majdnem ötszörösét.

A hús árakra a szarvasmarhák közül csakis az ökörbehozatal bírt jelentékenyebb befolyással, mert hiszen tenyész-állatokat, bikát és tehenet egy ország sem exportálhat nagyobb mennyiségben mézszárszékre, tehát Szerbia sem. Úgy a bika, mint a tehén, továbbá borjú, a juh és kecske vámját a magyar általános vámtarifa tételeivel egyezőleg állapítottuk meg. Vagyis ezekben az általános vámvédelmet Szerbiával szemben semmivel sem enyhítettük.

Az ökrön kívül a szerb sertés gyakorolhatna még befolyást a mi állatárainkra. Eddig; miután a behozható mennyiség korlátozva nem volt, és miután a darabonként 1 forint 50 krajcár (3 korona 57 fillér) vám számba sem jöhetett, a szerb behozatal valósággal lehetett sertés-árainkra befolyással. Ezentul a nehe-

zebb sertések súlyukhoz képest fizetik a métermázsánként *tíz koronás* vámot.

A könnyebb sertésekre nézve jobbnak bizonyul a darab-vám. Mert például a húsertés fajtákból nagyobbára 70—80 kilogrammos sertések kerülnek piacra, amelyek könnyen elbirták volna a súlyvámrendszer alkalmazása esetén darabonként 7—8 koronás vámot. Szerbiából egyelőre ilyen sertések behozatalától nem tarthatunk, de tekintettel arra, hogy az olcsó vámtételt a nyugati államok is kihasználhatták volna, a 110 kilogrammnál könnyebb sertésekre nézve célszerűbbnek látszott a darabonként való 11 koronás vámot megállapítani, a mely átlag 2—3 koronával drágább, mint a métermázsánkénti *tíz koronás* vám lett volna.

Gondoskodott az új szerződés arról is, hogy a friss vagy pedig sózott szárított füstölt stb., módon elkészített hús se okozhasson veszélyes versenyt belföldi termelésünknek. A magyar általános vámtarifa szerint friss hús után métermázsánként 30 korona, az elkészített hús után pedig métermázsánként 45 K. vámot kell fizetni. Ezekből az általános vámtételekből Szerbiának semmi engedményt sem tettünk.

A régibb szerződéses állapothoz képest, amellyel a friss és elkészített hús egyaránt 14 korona 29 fillér vámot fizetett, most a friss hús után több mint **még egyszer annyi**, az elkészített hús után pedig több mint **háromszor annyi** vámot fog kelleni fizetni.

Ilyen módon Szerbiából hozzánk elkészített húst behozni alig lesz lehetséges. Egyébként meg kell je-

gyeznünk, hogy az állatforgalmi megállapodások alapján csak az előbbieket szerint megszabott számú szarvasmarha és sertésnek megfelelő húsmennyiséget vagyunk kötelesek Szerbiából — és ezt is csak, ha az állategészségügyi viszonyok ott rendben vannak — bebocsátani.

Az élő *baromfi* azelőtt vámmentes volt, míg a levágott baromfit 7 korona 14 fillér vámmal lehetett hozzánk behozni. Most az élő baromfi méter mázsánként 4 korona, a leölt baromfi pedig 16 korona vám alá esik. Az élő libára nézve Szerbiának is vámmentességet adtunk, miután ugyan ezt előbb már Oroszországnak és Olaszországnak is megadtunk s erre a szárnyasra nézve Németország részéről mi is vámmentességet élvezünk. Ez a vámmentesség tehát inkább haszon ránk nézve, mert lehetővé teszi, hogy Németországba irányuló nyereséges kivitelünket Szerbiában vásárolt portékával is gyarapíthassuk.

Ugyancsak ez áll a tojásra nézve is, amelyet Szerbia vámmentesen hozhat be hozzánk. Tojáskivitelünk az utóbbi években annyira föllendült, hogy a mostaninál sokszorosán több tojást is jó áron ki tudnánk vinni. A szerb tojásbehozatal számba sem jöhet nálunk annyival kevésbé, mert a tojás vámmentessége már előzőleg az orosz szerződésben ezen állam számára megadtván, arra Szerbia a legnagyobb kedvezményes elbánás alapján igényt tarthatott volna.

V. Állategészségügyi védő intézkedések.

Most nincs többé Szerbiával állategészségügyi egyezményünk, amelynek alapján Szerbia a kikötött állategészségügyi feltételek megléte esetén hozzánk elhatározásunktól függetlenül küldhesse be állatait. Ahhoz is szava volt eddig a szerb kormánynak, hogyha mi valamely állategészségügyi feltétel hiányát állapítottuk meg és ennek alapján a behozatalt korlátozni akartuk. A törvénybe cikkelyezett állategészségügyi egyezmény helyett, most egy úgynevezett diplomáciai jegyzékbe foglaltan körvonaloztuk azokat a módokat és föltételeket, melyek mellett bizonyos állati termékeknek — elsősorban friss húsnak — valamint az élő állatok sorából lovaknak és baromfinak behozatalát megengedjük.

Ezek szerint jövőre, ha Szerbiában a keleti marhavésznek csak egy esete is előfordulna, ha Szerbiából bármiféle állati betegség behurcoltatik, végül ha Szerbiában bármiféle veszedelmes állatbetegség lép fel, *tiszván és kizárólag a mi elhatározásunktól függ*, hogy még a hús alakjában való állatbehozatalt, valamint a baromfibehozatalt is miképpen korlátozzuk vagy tilalmazzuk. Élő baromfit illetőleg is fentartottuk magunknak azt a jogot, hogy ilyeneknek Szerbiából Magyarországra való behozatalát csak közvetlenül a fogyasztási piacokra vagy e célból berendezett hizlalótelepekre korlátozhassuk.

Azt, hogy csak a megállapított számú szarvasmarha és sertés húsa jöhessen be hozzánk s hogy

azok az állatok, a melyekből a hozzánk behozandó hús származik, teljesen egészségesek-e, a **mi** állatorvosaink fogják a szerb vágóhidakon ellenőrizni. Ők adják ki a behozatalhoz szükséges igazolásokat és ennél fogva joggal mondhatjuk, hogy a husnak és az állati termékeknek behozatala még a szerb területen is *teljesen a mi felügyeletünk alatt áll.* Az összes állati termékek közül csak a tojás, turó, sajt és vaj behozatala van kivéve az állategészségügyi ellenőrzés alól, valamit az olvasztott zsiré és faggyúé, a gyárilag mosott gyapjué s a száraz vagy sózott állati beleké. Ezek útján semmiféle állati betegség nem terjedhet. Ellenben a többi állati termékek, mint a gyapju, szarvak, csontok, körmök, bőrök, szőr és disznósörte, valamint az olvasztatlan faggyu behozatala olyképen szabályoztatott, hogy bármiféle állati betegségnek ezen cikkek útján való esetleges behurcolása lehetetlenné tétessék.

A magyar-szerb határon innen és túl tizenöt kilométernyire terjedő területen, az úgynevezett *határforgalomban*, a vámpolitikai intézkedések teljes szigora fenn nem tartható. A határ nem valami kinaifalszerű elválasztó építmény, hanem csak egy eszmei vonal, melynek létezése az, ott lakó népnek csak a külön megjelölt pontokon tűnik fel. A határszéli lakosság élete, gazdálkodása, táplálkozása olyanforma érintkezést követel sok tekintetben, mintha egy állam területén élnének szomszédokul. Ennél fogva általános gyakorlat az, hogy a vámpolitikai intézkedések a határszéleken a mindennapi élet, táplálkozás és gazdálkodás

szempontjából kivételeket engednek, s a napi szükségletre szolgáló cikkek kölcsönös adás-vétele, az egyik állam területéről a másik szomszédos határszéli községbe való vitele, valamint a gazdálkodás üzése céljából szükséges forgalom rendszerint szabad. Így volt ez a szerb-magyar határszélen is. Az új szerb szerződésben még ez az úgynevezett határszéli forgalom is szigorított. Húst (legfeljebb 4 kilogrammig) továbbá élő baromfit a határszéli forgalomban is csak a belépő állomások ellenőrzésével lehet behozni. *Élő állatot a határforgalomban sem szabad egyáltalán behozni.* Jogot biztosítottunk magunknak végül arra, hogy a meglevő határszéli forgalmi könnyítéseket hat hónapos felmondással teljesen megszüntessük.

5. Eredmények és következtetések.

Azt hisszük, abban minden józan magyar ember megegyezik, hogy Szerbiával, mint közvetlenül határos szomszéd-állammal, célszerűbb politikailag és gazdaságilag jó viszonyban élni. Hozzá tartozik ez a magyar nép történelmi és politikai hagyományaihoz. Minthogy pedig a gazdasági háború, vagyis a szerződés nélküli állapot és a rideg elzárkózás a forgalmi téren manapság a politikai torzskodást is maga után vonja, ebből a szempontból kétségtelen, hogy Szerbiával való közgazdasági megegyezésünk némileg politikai szükség. Ha végig tekintünk az új szerződés apróra ismertett intézkedésein, föltétlenül arra a meggyőződésre jutunk, hogy ennek a politikai szük-

ségnek a magunk legkisebb megkárosítása nélkül tettünk eleget. Ez az új szerződés első nagy vívmánya.

A vívmány jelentőségét a mi viszonyaink között nem szabad kicsinylenünk. Még tíz esztendeig Ausztriával együttesen kötjük a külföldi kereskedelmi szerződéseket.

Az osztrák nagyiparnak pedig lényegesen eltérők az igényei és érdekei a mieinktől. Az osztrák iparosnak az kell, hogy külföldi iparcikkek Ausztriába és Magyarországra csak igen drága vámmal vagy éppen sehogyse jöhessenek be, ellenben ők az iparcikkeket mentül szabadabban és mentül olcsóbb vámmal vihesék idegen államokba. Szerbiának nem lévén ipara, a szerződéses alkudozásoknál szívesen ad ipari vámkedvezményeket, de ezekért viszont olcsóbb vámokat követel a maga gazdasági cikkei javára; főleg pedig az állatok értékesítése terén kíván nagyobb kedvezéseket. Az osztrák nagyipar tehát természetes támogatója volt mindig azoknak a szerb kívánságoknak, amelyek nagyrészt a mi gazdasági termelésünk rovására estek. Ennek az állapotnak Szerbiával való új szerződésünk teljesen végét szakította. *Évtizedek óta ez az első és igazi győzelme a magyar föld érdekeinek a külfölddel kötött kereskedelmi szerződések terén.* Mert senkisémondhatja, hogy az osztrák ipar javára s mezőgazdaságunk kárára bármi olyan engedményt tettünk volna, amit Szerbiával szemben az osztrák érdek a saját javára alkudozási értékül használhatott volna ki.

A tárgyalások egész menete alatt mindig *csak a magyar nemzet érdeke volt az irányadó*. Ami engedményt tettünk, nem más érdekekre és szempontokra való tekintettel tettük, hanem tisztán azért, mert a mi legkisebb károsodásunk nélkül tehattük. Ezért engedtük meg, hogy Szerbiából a mi belső fogyasztásunk elenyésző csekély százalékának megfelelő hús bejöhessen és ezért engedtük meg, hogy a szerb gazdasági termelés cikkei az általános magyar vámtarifa rendes vámjai mellett, vagy e vámoknak legfeljebb olyan mérséklésével jöhessenek be, mint amilyen mérsékléseket mink egyik legfontosabb kiviteli piacunk, Németország részéről élvezünk.

Az új szerb kereskedelmi szerződés mezőgazdasági termelésünknek és állattenyésztésünknek az eddigiektől eltérő és gyökeresen új viszonyokat teremt. *Nem fogunk többé piacainkon a szerb buza, árpa, tengeri, a szerb szarvasmarha és sertés éles versenyével találkozni*. Erős vámvédelmet élvez jobbfajta gyümölcsstermelésünk, bortermelésünk és baromfi-tenyésztésünk. A magyar gazda tehát ettől a külföldi versenytől való minden aggodalom nélkül gyarapíthatja termelését és teheti meg a termelés fejlesztése és javítása érdekében szükséges befektetéseket. A közös vámterületnek még tíz esztendeig föltétlenül tartó állapotát tehát a magyar gazda most kezdheti meg a maga javára sikeresen kiaknázni. Most lesz lehetségessé, hogy az osztrák fogyasztó ezen idegen verseny kizárásával fizesse meg a mi mezőgazdasági termékeinket.

keleti szomszédaink versenye ellen hatékonyan védelmezve — értékesíthetjük. Ennél több az országnak nem kell, mert ha e mellett barátságos, szerződéses viszonyban lehet legközvetlenebb balkáni szomszédjával, Szerbiával, azt a magyar politikai hagyományok szellemében csak szívesen veszi.
